

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry toteaa yleisesti, että valmistelussa oleva digitaalinen kompassi on tärkeä väline digitalisaatiokehityksen tukemisessa. VALLI ry pitää tärkeänä asiana sitä, että digikompassia valmistellaan ja laaditaan yhdessä eri sidosryhmien kanssa.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuttavassa Digikompassissa todetaan tärkeäksi asioinnin turvaaminen henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin, sen vuoksi on tärkeää huomioida digittömät kansalaiset ja varmistaa yhdenvertaisesti kaikkien oikeudet. VALLI ry nostaa esille, että ikääntyneiden kohderyhmässä on paljon ikäihmisiä, jotka eivät ole digissä mukana tai heillä ei ole sähköisen palvelun asiointimahdollisuutta. VALLI korostaa myös digitaalisen palvelun vaihtoehtojen osalta sitä, että vaihtoehtojen pitää vastata ikääntyneiden tarpeisiin aidosti eli olla ikääntyneidenkin kannalta saavutettavia ja esteettömiä. Lisäksi samassa yhteydessä on huomioitava myös alueelliset erot palvelukokonaisuudessa.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

VALLI ry toteaa, että digitaaliseen kompassiin kuvattu kokonaisuus ja tavoitteet muodostavat selkeän ja toisiaan tukevan kokonaisuuden. VALLI nostaa esille, että digitaalisten palveluiden seurannan kohderyhmien ikähaarukan pitäisi korkeampi eli siihen pitäisi ottaa mukaan yli 75-vuotiaiden ikäluokka myös. Suomessa oli jo vuonna 2021 ikäluokkaan kuuluvia yli 570 000. Suuri osa yli 75-vuotiaista käyttää digitaalisia palveluita joko vapaaehtoisesti tai välttämättömyyden sanelemana (esimerkiksi asiointipisteiden lakkauttamien vuoksi

Osaamisen osa-alueen tavoitteet olisi hyvä tarkentaa sen suhteen, miten eri kohderyhmiin liittyvää osaamisen kehittämistä aiotaan toteuttaa.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

VALLI ry pitää hyvänä, että luonnoksessa on julkisten palveluiden digipalveluiden edellytyksiksi eritelty kieli, ymmärrettävyys, saavutettavuus ja käytettävyys.

VALLI ry toteaa, että julkisten palveluiden täytyy jatkossakin tarjota vaihtoehtoisia asiointitapoja. Tämä vaatii selkeitä toimenpiteitä, jotta perinteiset julkisten palveluiden asiointimuodot ovat aidosti kansalaisten käytettävissä. Esimerkiksi harvaan asutuilla alueilla tämä ei tällä hetkellä ole mahdollista tai se on hyvin haastavaa.

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

-

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

VALLI ry pitää hyvänä tulostavoitetta, jossa digitalisoidaan 40 merkittävimpää elämäntapahtumapalvelukokonaisuutta. Kokonaisuuden määrittämisen haasteena voi olla elämäntapahtuma-käsitteen yhteinen jaettu ymmärtäminen. Elämäntapahtumat ovat kompleksisia. Miten määritellään merkittävä elämäntapahtuma? Esimerkiksi ikääntyneiden kohdalla toimintakyvyn hiljalleen tapahtuva heikkeneminen voi olla merkittävä elämäntapahtuma, ja sitä on vaikea verrata tiettyinä yksittäisenä käännekohtana, kuten esimerkiksi kuolema tai eläkkeelle siirtyminen.

VALLI toteaa, suoraan ikääntyneiden arjen näkökulmasta esiin nousee vaatimus siitä, että tarpeellisia digitalisoitavia asioita ovat arjen pienet perusasiat, kuten erilaiset lomakkeet. VALLI toteaa, että asioiden mittakaavat näyttävät erilaisina.

VALLI haluaa nostaa esille sen, että digitalisoimisessa pitää kiinnittää huomiota siihen, että palvelu ei digitalisoitumisen jälkeen muutu vaikeammaksi, kuin mitä se perinteisillä tavoilla hoidettuna olisi. Esimerkiksi ikääntyneiden osalta käyttäjätilin luominen jonkun ilmoitusluonteisen asian hoitamiseen on vaikeampaa, kuin esimerkiksi puhelinpalveluun jonottaminen.

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

VALLI ry nostaa esille sen, että myös mittareiden osalta yli 75-vuotiaat tulisi huomioida digikompassin seuranta- ja arviointityössä. Nyt esimerkiksi digitaalisten perustaitojen mittareissa on käytetty DESI-mittaristoa, joka kattaa vain 16–74-vuotiaat.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VALLI ry toteaa, että tuloksellisuuden seuranta ja vaikutusten arviointi on suunniteltu luonnoksessa tarkoituksenmukaisesti ja Digikompassin kokonaisuus huomioiden. Luonnoksessa ei vielä kuitenkaan tule riittävän selkeästi esiin se, kuinka seuranta ja vaikuttavuuden arviointia konkreettisesti tehdään.

VALLI ry nostaa esille sen, että luonnoksessa yhteistyö eri toimijoiden kanssa seurannan ja arviointityön osalta kattaa vain kansallisesti merkittävät digihankkeet toteuttajineen. On hyvä huomioida, kuinka suuri rooli ja merkitys kansalaisjärjestöillä on hyvin moninaisten kohderyhmien digin käyttöön ja digitaitoihin liittyvän seurantatiedon keruussa. Kaikkia kohderyhmiä kattavasti tavoiteta vain digiin liittyvien hankkeiden kautta, sillä digitalisaatio on läsnä jokaisen arjessa.

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VALLI ry toteaa, että digitalisaation rinnalla perinteisiä asiointitapoja täytyy pitää edelleen yllä. Aito kansalaisten yhdenvertaisuuden ja digitaalisen osallisuuden varmistaminen edellyttää rinnakkaisten ja monipuolisten osallistumis-, vaikuttamis- ja asiointitapojen varmistamista ja ylläpitämistä. Esimerkiksi ikääntyneet voivat kokea olevansa mukana digitalisaatiossa huolimatta julkisten palveluiden käyttämisestä

Jotta Suomi voi pitää edelleen kärkisijansa maailman johtavana digiyhteiskuntana ja samalla edistää kansalaistensa yhdenvertaisuutta, on kehitettävä ratkaisuja sille, miten esimerkiksi vähävaraiset ikääntyneet ja muut vähävaraiset kansalaiset taloudellisesti pärjäävät laitteiden, ohjelmistojen ja erilaisten virusturvaan liittyvien suojausten kustannusten kanssa.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (VALLI ry) kiittää lähettämästänne lausuntopyyntöä. VALLI ry on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhustyön kehittäjä ja edunvalvoja, jolla on tänä päivänä vajaa 70 jäsenyhteisöä ympäri Suomea. VALLI ry työskentelee aktiivisesti yhdessä jäsenyhteisöjensä ja asiantuntijoidensa kanssa paremman vanhuuden puolesta. VALLI ry:n hankkeiden avulla tuetaan ikäihmisten osallisuutta, kehitetään iäkkäiden teknologiavalmiuksia, kannustetaan sukupolvien välistä yhteistyötä ja nuorten hakeutumista alalle. Vaikuttamistoiminnan ja kehittämistoiminnan lisäksi VALLI:ssa on toimintoina Ikäteknologiakeskus, Etsivän vanhustyön verkostokeskus sekä Vanhustyön Trainee-ohjelma nuorille.

Vapaavuori Sari
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry